

Koranyi tolkar Tarrodi

UPPSALA KAMMARORKESTER
DIRIGENT: EIVIND AADLAND
SOLIST: JAKOB KORANYI, CELLO

**TORSDAG
18 FEB
2016**

Mendelssohn, Hebriderna

Felix Mendelssohn var en passionerad resenär och han lät ofta intrycken från de främmande länder han besökte ge avtryck i hans kompositioner. De viktigaste exemplen på detta är de italienska (nr 4) och skotska (nr 3) symfonierna. Redan som tjugofåring hade Mendelssohn för första gången besökt de brittiska öarna och då gjort spektakulär succé i London, där han bland annat dirigerade sin första orkestersymfoni. Han blev på stående fot utsedd till Filharmoniska Sällskapets hedersmedlem.

Redan då passade han också på att resa upp till de norra delarna av öriket, upp mot York, Durham, Edinburgh och slottsrainen Holyrood, som är så starkt förknippad med drottning Mary. Det är ingen tvekan om att dessa upplevelser blev startskottet till hans skotska symfoni, även om det skulle dröja tolv år innan detta verk blev färdigt. Det första musikaliska resultatet av skottlandsbesöket blev istället en konsertuvertyr från 1830, inspirerad av ett besök på Hebriderna, den karga ögruppen västerut.

Den omedelbara inspirationskällan var den forntidsgrotta som brukar kallas Fingalgrottan, och som har sin enda öppning ut mot havet. Man når den bara med båt. Grottan är belägen på basaltön Staffa i de inre Hebriderna. Den är 70 meter lång, 35 meter hög och 12 meter bred och den är invändigt uppbyggd av gigantiska, sexsidiga basaltpelare. Dessa lexikonuppgifter kan ge en prosaisk bakgrund till verket, men Mendelssohn omsatte sina överväldigade känslomässiga intryck i en mycket fantasieggande och ofta spelad konsertuvertyr. I Storbritannien brukar den spelas under namnet Fingal's Cave.

Schumann, Symfoni nr 3

I Düsseldorf skulle Robert Schumann bland annat ha till uppgift att leda stadens orkester, något som oroade honom mycket eftersom han inte hade särskilt stor erfarenhet av att dirigera. Dessvärre skulle hans oro visa sig vara berättigad.

Något helt annat att tänka på fick paret Schumann när de i september 1850 gjorde en utflykt i trakten och besökte Köln. Speciellt imponerades de av katedralens magnifika arkitektur. Robert inspirerades också av Rhenlandets generösa ljus, värme och vänlighet. Vi kan vara tacksamma över att han fångade denna sin sista uppflammande optimism i en cellokonsert och i en explosiv symfoni fylld av eruptiv vitalitet och glädje. Han komponerade intensivt och symfonin fullbordades den 9 december 1850.

Man kallar symfonin idag för nummer tre (men den är faktiskt skriven senare än den symfoni i d-moll som idag kallas nummer fyra), och den fick genast det förklarande tillnamnet "den rhenska" eller "Rhensymfonin", därför att den "kanske här och där avspeglade litet av livet vid Rhen", som Schumann skrev till sin förläggare. Här finns verkligen en ungdomlig livslust, en varmt utvecklad melodik och en stor variation i såväl klang som form och struktur. Han var faktiskt orolig över att kritikerna inte skulle anse verket allvarligt nog för att kunna kallas symfoni – var det inte snarare en underhållande svit? Första satsen börjar med en kraftfull melodi som besvaras av ett mer elegant, nästan valsliknande tema. Det valsliknande återkommer även i andra satsens Ländler, en folkmusikalisk föregångare till valsen som var populär bland Tysklands bönder vid denna tid och som här kan betraktas som en avslappnande

utveckling av den traditionella menuettsatsen. Ursprungligen hade Schumann tänkt kalla denna andra sats för "Morgon över Rhen", men han tog för säkerhets skull bort namnet av rädsla för att framstå som oseriös och osymfonisk.

Den tredje satsen är ett vackert intermezzo som förbereder symfonins "extra sats", Feierlich (Högtidligt). Det normala symfonischemat föreskriver som bekant fyra satser med ett speciellt mönster, men efter ett andra besök i Köln strax därpå hade Schumann så kraftfullt inspirerats av den procession som hölls när Johannes Geissel kröntes till kardinal, att han nu skapade ett högtidligt stycke där intrikat barockkontrapunkt fick hjälpa till att måla upp den spektakulära händelsen. Denna sats har verkligen bidragit till att ge hela symfonin en alldeles egen karaktär. Finalens genomskinliga klarhet har tolkats som känslan att lämna katedralens dunkel för att komma ut i det friska solskenet.

Schumann dirigerade själv uruppförandet av sin symfoni i Düsseldorf den 6 februari 1851, och en recensent menade att "de som är bekanta med herr Schumanns två tidigare symfonier kommer att finna ... att vissa tendenser och stildrag intensifierats, och att vissa andra helt saknas ... vad herr Schumann skänkt oss är sin personliga stil, sitt kännetecken och sin lyriska begåvning förpackad som en mycket annorlunda sorts symfoni".

/Stig Jacobsson

Tarrodi, Highlands

Andrea Tarrodi älskar fåglar och deras sång. Hon är ingen typisk fågelskådare, men som tonsättare är fågelsången en återkommande inspirationskälla. Fåglars läten kan lyckligtvis också imiteras musikaliskt, och det har blivit en specialitet för Andrea Tarrodi. I nästan alla hennes verk (så även i Zephyros, vinnarverket i Uppsala tonsättartävling 2010) finns fågelsången med som något av en personlig signatur. "Fågelslissando" är en instrumental effekt som kom särskilt väl till pass under tillkomsten av cellokonserten "Highlands".

2013 fick Andrea Tarrodi beställningen av en cellokonsert till Västerås Sinfonietta. Då kontakten med cellisten Jakob Koranyi funnits ända sedan skoltiden, och de båda under flera år pratat om en cellokonsert, var saken snart ett faktum: Nu kör vi! Önskemålet från beställaren var att på något sätt referera till Mendelssohns konsertertyr Hebriderna som skulle spelas vid samma tillfälle. Detta ledde till en tiodagars road trip i skotska högländerna.

– Skottland är en av de häftigaste platser jag har varit på, berättar Andrea. Det är något alldeles speciellt; vemodigt, storlaget och ödsligt på samma gång. Inga människor, bara vild natur.

I Tarrodies egen programkommentar beskrivs också den kraft och kamp som utspelar sig i det dramatiska kustlandskapet. Och här finns samtidigt parallellen med människans inre natur.

– Det pågår en inre kamp hos alla människor, tror Andrea. Och detta är den personliga delen av musiken.

"Highlands" utgörs av en enda lång sats, men som delas upp i sex avsnitt som beskriver olika platser och stämningar. Här finns bland annat sagolika Duncansby

Andrea Tarrodi, tonsättare

Stacks, där enorma klippöar skjuter upp ur havet likt majestätiska monument. Här fastnade Andrea i timmar, stående mellan två bergsmassiv, hänförd av synen och akustiken. Och det var här hon hörde måsarna. I konserten får vi höra dem genom "Seagull glissando" i både solocello och orkesterns cellostämma (Glissando = steglös övergång mellan toner, speciellt tacksamt på stråkinstrument).

Det tematiska material som solocellon presenterar i inledningen, utgör fundamentet för hela verket. Konserten skrevs i mycket nära samarbete med Jakob Koranyi. I solokadensen får cello briljera med hela sitt register, och i den här delen kunde Andrea skapa musiken direkt utifrån solistens individuella egenskaper och tekniska förmåga.

– Man kan nästan säga att vi har skrivit tillsammans, förklarar Andrea, som även beskriver musiken som ett "grönt verk". Lika grönt som de skotska bergen. Men så var det då detta med fåglarna. Vad är det som är så fascinerande med deras sång? Andrea avslutar:

– När mitt verk Paradisfåglar skulle uppföras, berättade en violinist i orkestern att hon hade en undulat hemma som hon inte "fick kontakt med". Den var stum, helt enkelt. Men när hon på fiolen övade de fågeleffekter som finns i noterna, vaknade den plötsligt till liv och började kommunicera. Det var den bästa recension jag kunde få!

/Jens Norberg

Andrea Tarrodi är en av de mest framgångsrika och efterfrågade svenska tonsättarna i sin generation. Hon började spela piano vid åtta års ålder och blev snart intresserad av komposition. Tarrodi har studerat komposition vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, i Italien och i Piteå. 2010 vann hon första pris i Uppsala Tonsättartävling med verket Zephyros, som därigenom fick stor spridning runtom i Sverige och världen. Under 2011-2013 var Andrea Tarrodi Sveriges Radios Composer in Residence och 2012 utsågs hon till Composer of the Spring Season i Berwaldhallen. Under 2013-2014 var hon Composer in Residence också för Västerås Sinfonietta.

Jakob Koranyi, cello

Svenske Jakob Koranyi har etablerat sig som en av de mest framstående unga cellosoolisterna i Europa idag. Hans kombination av virtuositet, utsökta ton och intresse för innovativa och nyskapande program, har snabbt gjort honom till en efterfrågad och uppskattad solist. Han ger numera konserter över hela världen och har tilldelats en mängd priser och stipendier från internationella festivaler och stiftelser, som Prix d'Honneur och det speciella cellopriset Ferminich Prize vid Verbier-festivalen i Schweiz. Denna säsong debuterar han som solist i bl.a. USA, Nya Zeeland och Hong Kong. På hemmaplan blir en av höjdpunkterna under våren Haydns klassiska C-durkonsert med Kungliga Filharmonikerna. För andra gången gästas han nu Uppsala Kammarorkester.

Jakob Koranyi spelar på en cello byggd 1756 av Joseph Gratiani i Genoa.

Program

Felix Mendelssohn
1809-1847

Hebriderna, konsertuvertyr op. 26

Andrea Tarrodi
f. 1981

Highlands, cellokonsert
Cape Wrath
Duncansby Stacks – Water reflections
Bird Cathedral
Waves at Dunnet Head
Solo Cadenza
Heights

PAUS

Robert Schumann
1810-1856

Symfoni nr 3 i Ess-dur op. 97 "Rhenska"
Lebhaft
Scherzo: Sehr mässig
Nicht schnell
Feierlich
Lebhaft

Eivind Aadland, dirigent

Norske Eivind Aadland är en av Norges mest välrenommerade dirigenter. Under sju framgångsrika säsonger ledde han som chefsdirigent Trondheims Symfoniorkester, med bl.a. turnéer i Asien. Han arbetar idag flitigt tillsammans med de stora skandinaviska orkestrarna såsom filharmonikerna i Oslo och Bergen, Stavanger Symfoniorkester och inte minst våra svenska orkestrar.

Eivinds Aadlands framgångsrika musikerkarriär bottnar i violinspel. Under många år satt han som konsertmästare i Bergens filharmoniska orkester och studerade för Yehudi Menuhin. Dirigentbanan påbörjades efter rekommendationer av dirigenten Mariss Jansons. Aadland har hunnit arbeta med många väletablerade orkestrar i Europa, Asien och Australien och har spelat in flertalet skivor med särskilt fokus

på norsk och svensk repertoar. Under säsongen 2015-2016 framträder Aadland bl.a. med BBC Scottish Symphony Orchestra, Odense Symfoniorkester och Staatskapelle Weimar.

Utöver sin karriär som musiker och dirigent, är Eivind Aadland även en hängiven samlare av samtida konst.

Uppsala Kammarorkester

Violin 1

Nils-Erik Sparf, *koncertmästare*
Klara Hellgren
Jeffrey Lee
Sonia Flis
Karin Liljenberg
Anders Lagerqvist
Dag Alin

Violin 2

Bernt Lysell
Elin Rubinsztejn
Catharina Ericsson
Dinara Mansurova
Gabriele Freese
Christina Gustavsson Hamberg

Viola

Susanne Magnusson
Jörgen Sandlund
Åsa Stove Paulsson
Annette Maxe

Violoncell

Sara Wijk
Louise Agnani
Gunnar Jönsson
Christina Wirdegren Alin

Kontrabas

Sigrid Granit
Eric Francett
Jesper Julin

Flöjt

Hanna Gustafsson
Kristina Eriksson

Oboe

Kennet Bohman
Martin von Bahr

Klarinett

Lena Jonhäll
Jan-Erik Alm

Fagott

Sven Aarflot
Magnus Bagge

Horn

Fredrik Dickfelt
Lennart Svensson
Britt Crafoord
Ellen Rydelius

Trumpet

Bengt Fagerström
Paul Häggelöf

Trombon

Birgitta Lagerstedt
Sally Allkins
Kristoffer Siggstedt

Pukor

Tomas Nilsson

Slagverk

Magnus Einarsson

Musik i Upplands kommande konserter

Lördag 20 & söndag 21 februari 18.00

Musik Direkt

Sveriges bredaste livemusiktävling för unga mellan 13 och 21 år.
Sal B, Uppsala Konsert & Kongress

Torsdag 10 mars 19.00

Sagospel

Uppsala Kammarorkester och Trio X. Dirigent: Paul Mägi
Musik av Nielsen och Rimskij-Korsakov samt uruppförande av Lennart Simonssons verk.
Stora salen, Uppsala Konsert & Kongress

Musik i Uppland, Box 3106, 750 03 Uppsala, tel. 018-17 19 20, info@musikiuppland.se

Länsmusikchef: Peter Waldemarsson 018-17 19 33

Orkesterchef: Mona Gunnarsson 018-17 19 36, mona.gunnarsson@musikiuppland.se

Orkesterassistent: Jens Norberg 018-17 19 24, jens.norberg@musikiuppland.se

Se Musik i Upplands aktiviteter också via facebook, twitter och youtube.

www.musikiuppland.se